

Domena publiczna

WIEDZA W PIGUŁCE

Kultura jest jak wielka kamienica, której nigdy nie przestajemy budować. Na już ułożonych ceglach kładziemy kolejne piętra tekstów i znaczeń. Kultura rozwija się w czasie. Jej rozwój uzależniony jest od tego, czy mamy prawo do korzystania z osiągnięć naszych poprzedników.

Domena publiczna to wszystkie te utwory, do których nikt nie posiada autorskich praw majątkowych. Oznacza to, że znajdujących się w domenie publicznej dzieł można swobodnie i bezpłatnie używać — poznawać je, kopiować i rozpowszechniać, opracowywać na nowo i twórczo przekształcać. W Polsce prawa majątkowe wygasają po 70 latach po śmierci autora. Uważa się, że właśnie domena publiczna jest warunkiem swobodnego rozwoju kultury i nauki. Dzięki domenie publicznej mogą działać biblioteki internetowe, muzea i różne archiwa. Inna nazwa domeny publicznej to „własność publiczna państwa”, a więc każdego z nas.

Jakie dzieła znajdują się w domenie publicznej?

- te, do których wygasły autorskie prawa majątkowe (prawa te są ograniczone w czasie i zbywalne);
- te, które nigdy nie podlegały autorskim prawom majątkowym;
- materiały urzędowe — m.in. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy i rozporządzenia.

Pamiętaj, że osobiste prawa autorskie nie wygasają nigdy. Zawsze pamiętaj o podaniu nazwiska autora.

W świetle prawa twórca nie może sam zdecydować o umieszczeniu utworu w domenie publicznej. Utwory przechodzą do domeny publicznej automatycznie kiedy mija 70 lat od śmierci ich autorów, dokładnie z początkiem każdego kolejnego roku. Dlatego 1 stycznia możesz świętować nie tylko Nowy Rok, lecz także to, że rośnie wspólne dobro całego społeczeństwa — wolna kultura.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Przyporządkuj autorów z domeny publicznej do ich dzieł.

Dzieła:

Kategorie:

- **Romeo i Julia**
- **Antygona**
- **Alicja w Krainie Czarów**
- **Ulisses**
- **Przypadki Robinsona Crusoe**
- **Księga Dżungli**

- Szewcy
- Sherlock Holmes
- Dracula
- Trzej Muszkieterowie

Autorzy:

Elementy do przyporządkowania:

- Stanisław Ignacy Witkiewicz
- James Joyce
- Daniel Defoe
- Rudyard Kipling
- Arthur Conan Doyle
- Sofokles
- Bram Stoker
- Lewis Carroll
- Szekspir
- Aleksander Dumas

Zadanie 2.

Korzystając z zasobów internetowych, przyporządkuj poniższe dzieła do utworów z domeny publicznej, którymi były inspirowane.

Dzieła:

Kategorie:

- balet Sergiusza Prokofiewa **Romeo i Julia**
- **Zakochany Szekspir** w reżyserii Johna Maddena
- **Bloomusalem** spektakl Jerzego Grzegorzewskiego
- **Antygona w Nowym Jorku** Janusza Głowackiego
- gra komputerowa **American McGee's Alice**
- **Robinson Crusoe on Mars** film Byrona Haskina
- **Poza światem** film Roberta Zemeckisa
- **Księga Dżungli i Księga Dżungli 2** Walta Disney'a
- spektakl **Szewcy u bram** Jana Klaty
- film Guy'a Ritchiego **Sherlock Holmes — Gra cieni**
- film Wernera Herzoga **Nosferatu wampir**
- serial animowany **Albert, piąty muszkieter**

Utwory z domeny publicznej:

Elementy do przyporządkowania:

- **Romeo i Julia**

- Ulisses
- Antygona
- Alicja w Krainie Czarów
- Przypadki Robinsona Crusoe
- Księga Dżungli
- Szewcy
- Gra cieni — Sherlock Holmes
- Dracula
- Trzej Muszkieterowie

Zadanie 3.

Korzystając z wyszukiwarki w serwisie [Wolne Lektury](#) sprawdź, w którym roku dzieła poniższych autorów przejdą do domeny publicznej.

- 2070
- 2039
- 2031
- 2033
- 2027
- 2043
- Konstanty Ildefons Gałczyński _____
- John Ronald Reuel Tolkien _____
- Witold Gombrowicz _____
- Ernest Hemingway _____
- Gustaw Herling-Grudziński _____
- Leopold Staff _____

SŁOWNICZEK

- **integralność utworu:** jedno z osobistych praw autora, nakazuje zachowanie w nie-naruszonym kształcie formy i treści utworu.
- **domena publiczna:** zbiór utworów będących dobrem wspólnym, do których prawa autorskie wygasły (np. utwory Chopina) oraz utwory, które nigdy nie były chronione, bo zostały stworzone przed powstaniem prawa autorskiego.
- **osobiste prawa autorskie:** prawa niezbywalne chroniące więź twórcy z utworem. Jest to prawo do m.in. oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem, decydowania o tym w jaki sposób jest po raz pierwszy rozpowszechniony, wykorzystywany i jakie zmiany mogą zostać wprowadzone w jego formie lub treści. Osobiste prawa autorskie trwają wiecznie i nie można ich przekazać na rzecz innych osób.
- **majątkowe prawa autorskie:** prawo twórcy do korzystania z utworu i rozporządzania nim. Jest to prawo zbywalne, co oznacza, że twórca może przenieść je na inne osoby lub udzielić zezwolenia na korzystanie z utworu (za wynagrodzeniem lub bez). Trwanie majątkowych praw autorskich jest ograniczone w czasie (70 lat po śmierci autora).

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Jarosław Lipszyc.
Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](#).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/domena-publiczna/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Plastyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – percepcja sztuki.

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji – percepcja sztuki.

Nowa podstawa programowa:

Informatyka, VII-VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak: bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją.

Uczeń postępuje etycznie w pracy z informacjami.

Uczeń rozróżnia typy licencji na oprogramowanie oraz na zasoby w sieci.

Uczeń poprawnie posługuje się terminologią związaną z informatyką i technologią.

Informatyka, liceum i technikum

Treści nauczania

postępuje zgodnie z zasadami netykiety oraz regulacjami prawnymi dotyczącymi: ochrony danych osobowych, ochrony informacji oraz prawa autorskiego i ochrony własności intelektualnej w dostępie do informacji; jest świadomy konsekwencji łamania tych zasad.

respektuje obowiązujące prawo i normy etyczne dotyczące korzystania i rozpowszechniania oprogramowania komputerowego, aplikacji cudzych i własnych oraz dokumentów elektronicznych.